

BÖLÜM 1

TIP VE SANATA GİRİŞ

*“Zihni tamamen kurcalayan (parmaklar kadar)...
hastanın sık sık engellenen yaratıcı enerjisini serbest bırakmak
ve hastanın zorluklara karşı güçlü bir savunma inşa etmesidir” sanat terapi.*
Adrian Hill.

Sema Yılmaz RAKICI¹

GİRİŞ

Sanat terapi iletişim mekanizmaları yoluyla ifade edemediğimiz veya zorlandığımız duyguların sembollerle, imajlarla, çizimle, renklerle, resimlerle, teknolojik gelişmelerin kattığı video, müzik, hareket, dans, senaryolaştırma ve canlandırma gibi çeşitli yollarla sanatın, o büyüleyici huzur veren gizemli yönü ile tedaviye katılmasıdır. Tam bir sağlık için zihin, beden ve ruh uyum açısından birbirinden ayrılmaz bir bağlılıkla bir arada bulunmalıdır. Sanat terapi olumlu kazanımları ile bu uyuma katkı sağlar. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından sağlık klasik şekilde şöyle tanımlanmıştır: “Sağlık sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, beden, ruh ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir” (1). Bu ifadede bazı eksiklikler olduğu düşünüldükçe Huber ve ark. (2) yeni bir tanım ortaya koymuştur. Buna göre: “Sağlık, yaşam boyunca fiziksel, zihinsel ve sosyal zorlukları uyarılma ve yönetme yeteneği olarak tanımlanmıştır”. Bu tanım WHO’nun tanımladığı ifadede biraz daha öteye geçerek “zorlukları uyarılma ve yönetebilme yeteneğini” sağlığın içine taşınmıştır. Şifanın dağıtıcı eli olan biz hekimler bu tanımın neresinde yer almaktayız. Hangi hapımız, şurubumuz, merhemimiz veya serumumuz sağlığın tanımındaki zorlukları uyarılma ve yönetebilme sürecine katkıda bulunmaktadır. Elbette burada anlatacağımız birçok tedavi yöntemi bulunmaktadır. Bunda hiç şüphemiz de yoktur. Ancak bu tanıma en çok katkıda bulunacak olan yöntemin sanat terapi olabileceğini düşünüyorum. Sanat terapi, hastaların kendi iç dünyalarında var olan cevherleri, sanatsal araçlarla ortaya çıkarıp, geliştirmek

¹ Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyasyon Onkolojisi AD.,
sema.rakici@erdogan.edu.tr

temsil eden resim ve yazıda meme kanserli bir hastamla empati ile hislerinin tercümanını olduğum bir şiir yer alıyor.

Ayrıca bu resim, onkoloji hastalarının sessiz duygularının renkli çığılığı (Colorful Screams of Silent Emotions: A Study with Oncological Patients) adlı çalışmamızda (61) yayınlanmıştır.

*Saçım belime kadardı.
Pespembeydi elbisem, onunla tanıştığımda.
Gri-siyah renklerle koşmuştu peşimden.
Bendi, benden biriydi.
Benim kanser hücrelerimdi o.
İlk önce saçlanma değdi.
Öylece tuttu ellerimi.
Ve bir süre durdu hayat.
Büyüdü içimde bir çocuk gibi, geçti zaman.
Ama dopluydu eteklerim, kan kırmızı
gelincikler yemyeşil çimenlerle.
Üsteldik mavi-beyazdı gökyüzü ve ben ona,
o da bana donuktu hep.
Sonra mı? Hayat kattıkları ile başladı
yeniden ve birazda ilerden.*

KAYNAKÇA

1. Grad FP. The preamble of the constitution of the World Health Organization. Bulletin of the World Health Organization. 2002;80:981.
2. Huber M, Knottnerus JA, Green L, et al. How should we define health? Bmj. 2011;343:1-3.
3. Thong SA. Redefining the tools of art therapy. Art Therapy. 2007;24(2):52-8.
4. Liebmann M. Art therapy for groups: A handbook of themes and exercises: Psychology Press; 2004.
5. Hass-Cohen N. CREATE: Art therapy relational neuroscience principles (ATR-N). Art therapy and clinical neuroscience. 2008: 283-309.
6. Kavaklı AE, Saygılı S. Beyin Gücünü Etkili Kullanma Sanatı: Nesil Basım Yayın Gıda Ticaret ve Sanayi AŞ; 2015.
7. Buzan T. Aklını en iyi şekilde kullan (5. Baskı). Çev B Ergüder) Arion Kit. 2001.
8. Case C, Dalley T. The handbook of art therapy: Routledge; 2014.
9. Filiz Ş. Sanat Terapisinin Felsefi Boyutları. MJH VI/I. 2016:169-83.
10. Hogan S. Healing arts: The history of art therapy: Jessica Kingsley Publishers; 2001.
11. Adrian H. Art versus illness: a story of art therapy. London: G. Allen and Unwin; 1945.
12. Walker JA, Phillipot C. Glossary of art, architecture and design since 1945: Library Association Publishing Chicago; 1992.
13. contributors. W. Edward Adamson. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. 2021.
14. Waller D. Becoming a Profession: The history of art therapy in Britain 1940-82: Routledge; 2013.
15. Turabi AH. İbn Sina ve Müzik. DOĞU'DAN BATT'YA. 2009:981.
16. Shehadi F. Philosophies of music in medieval Islam: Brill; 1995.
17. Doğan S, Sezgin F. Bergama'nın Tıp Tarihindeki Öneminden Türkiye Ne Kadar Haberdar? Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi. 2012;4(2):271-9.
18. Güldür Y. Osmanlı Bimarhaneleri 2021. Available from: <https://www.turktoyu.com/osmanli-bimarhaneleri-1>.
19. Seyahatnâmesi EÇ, Anadolu S. Hicaz (1671-1672), c. IX, Devlet Matbaası, İstanbul. 1935.
20. Özdiñ Ç A. Toptaşı Bimarhanesi Başhekimlerinden Avni Mahmud ve Terbiyye-i Akliyye Adlı Eseri. Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku-Tarihi Dergisi. 2019;27(3):213-38.
21. Virshup E. A Compilation of Feelings by Right Brain People in a Left Brain World: As Expressed to Evelyn Virshup Through Art as Therapy: Guild of Tutors Press; 1978.
22. Malchiodi CA. Art therapy and the brain. Handbook of art therapy. 2003:16-24.
23. Kosslyn SM, Alpert NM, Thompson WL, Maljkovic V, Weise SB, Chabris CF, et al. Visual mental imagery activates topographically organized visual cortex: PET investigations. Journal of Cognitive Neuroscience. 1993;5(3):263-87.
24. Frith C, Law J. Cognitive and physiological processes underlying drawing skills. Leonardo. 1995:203-5.
25. Nayak S, Wheeler BL, Shiflett SC, Agostinelli S. Effect of music therapy on mood and social interaction among individuals with acute traumatic brain injury and stroke. Rehabilitation Psychology. 2000;45(3):274.
26. Shertzer KE, Keck JF. Music and the PACU environment. Journal of Perianesthesia nursing. 2001;16(2):90-102.
27. Gasenzer ER, Kanat A, Ozdemir V, Rakici SY, Neugebauer E. Interesting different survival

- status of musicians with malignant cerebral tumors. *British journal of neurosurgery*. 2020;34(3):264-70.
28. İşlek N. Görsel kültür ve toplumsal bellek bağlamında sayısal fotoğraf estetiği. DEÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2009.
  29. Damasio AR. *Descartes' error: Emotion, rationality and the human brain*. 1994.
  30. Benson H, Klipper MZ. *The relaxation response: Morrow* New York; 1975.
  31. Ulrich RS. View through a window may influence recovery from surgery. *science*. 1984;224(4647):420-1.
  32. Olgun CK. İmgeleri Okumak: Etnografi ve Sanat. *Moment Dergi*. 2017;4(1).
  33. Barthes R. *Camera lucida: Reflections on photography: Macmillan*; 1981.
  34. Contributors W. The devil is in the detail. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. . URL: https://en.wikipedia.org/wiki/The_devil_is_in_the_detail [Access date: 01/10/2021]. 2021.
  35. Cornett CE, Cornett CF. *Bibliotherapy: The Right Book at the Right Time*. Fastback 151: ERIC; 1980.
  36. Anderson H. *Bibliotherapy: Can you read yourself happy*. *Play Therapy*. 2015;24(1):1-12.
  37. Pennebaker JW. Writing about emotional experiences as a therapeutic process. *Psychological science*. 1997;8(3):162-6.
  38. Strassel JK, Cherkin DC, Steuten L, Sherman KJ, Vrijhoef HJ. A systematic review of the evidence for the effectiveness of dance therapy. *Alternative Therapies in Health & Medicine*. 2011;17(3).
  39. Saw J, Curry E, Ehlers SL, Scanlon PD, Bauer BA, Rian J, et al. A brief bedside visual art intervention decreases anxiety and improves pain and mood in patients with haematologic malignancies. *European journal of cancer care*. 2018;27(4):e12852.
  40. Lyman GH, Bohlke K, Cohen L. Integrative therapies during and after breast cancer treatment: ASCO endorsement of the SIO clinical practice guideline summary. *J Oncol Pract*. 2018;14(8):495-9.
  41. Rakıcı SY. *Onkolojide Destek Tedaviler*. Fatih Köse HM, Ali Murat Sedef editor. Ankara: Akademisyen yayınevi; 2019.
  42. Regev D, Cohen-Yatziv L. Effectiveness of Art Therapy With Adult Clients in 2018—What Progress Has Been Made? *Frontiers in psychology*. 2018;9:1531.
  43. Stuckey HL, Nobel J. The connection between art, healing, and public health: A review of current literature. *American journal of public health*. 2010;100(2):254-63.
  44. Maujean A, Pepping CA, Kendall E. A systematic review of randomized controlled studies of art therapy. *Art therapy*. 2014;31(1):37-44.
  45. Hass-Cohen N, Clyde Findlay J, Carr R, Vanderlan J. "Check, change what you need to change and/or keep what you want": An art therapy neurobiological-based trauma protocol. *Art Therapy*. 2014;31(2):69-78.
  46. Pifalo T. Jogging the cogs: Trauma-focused art therapy and cognitive behavioral therapy with sexually abused children. *Art Therapy*. 2007;24(4):170-5.
  47. Lock J, Fitzpatrick KK, Agras WS, Weinbach N, Jo B. Feasibility study combining art therapy or cognitive remediation therapy with family-based treatment for adolescent anorexia nervosa. *European Eating Disorders Review*. 2018;26(1):62-8.
  48. Hinz LD. *Drawing from within: Using art to treat eating disorders: Jessica Kingsley Publishers*; 2006.
  49. Larsen K. *Stephen Hawking: a biography: Greenwood Publishing Group*; 2005.
  50. Britannica TEoE. *Stephen Hawking: Encyclopædia Britannica*; 2021.
  51. contributors W. *Stephen Hawking*. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. . 2021.
  52. Albanesi C. Google'project glass' replaces the smartphone with glasses. *PC Mag*. 2012;4.
  53. Bilton N. Behind the Google Goggles, virtual reality. *New York Times*. 2012;22.
  54. OneDio. *Kansere Karşı Verdiği Mücadelenin Ardından Kaybıyla Tüm Türkiye'yi Yasa Bogan Neslican Tay'ın Babası: "Hayat Durdu, Biz de Öldük" 2021* [15.01.2021]. Available from: <https://onedio.com/haber/kansere-karsi-verdigi-mucadelenin-ardindan-kaybiyla-tum-turkiye-yi-yasa-bogan-neslican-tay-in-babasi-hayat-durdu-biz-de-olduk-893157>.
  55. Rugile Cm. *Fascinating Before & After Pics Show How This Woman Changed Lives Of WWI Veterans By 'Restoring' Their Faces 2021* [15.01.2021]. Available from: <https://www.boredpanda.com/face-portrait-masks-world-war-anna-coleman-ladd/>.
  56. OneDio. *Birinci Dünya Savaşı'nın Ardından Yüzü Deforme Olmuş Askerlere Maske Yaparak Hayatlarını Güzelleştiren Kadın*. 2021.
  57. Pratt RR. *Art, dance, and music therapy. Physical medicine and rehabilitation clinics*. 2004;15(4):827-41.
  58. Egberg Thyme K, Sundin EC, Wiberg B, Öster I, Åström S, Lindh J. Individual brief art therapy can be helpful for women with breast cancer: a randomized controlled clinical study. *Palliative & supportive care*. 2009;7(1):87-95.
  59. Betensky MG. *What do you see?: Phenomenology of therapeutic art expression: Readers Digest*; 1995.
  60. Kaplan F. *Art, science and art therapy: Repainting the picture: Jessica Kingsley Publishers*; 2000.
  61. Rakıcı SY, Karaman E. *Colorful screams of silent emotions: A study with oncological patients. Indian journal of palliative care*. 2019;25(3):361-366.